

Kestävyyspaneelin lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/1364/2021

Kestävyyspaneeli kiittää mahdollisuudesta esittää lausunto ehdotuksesta kulttuuriperintöstrategiaksi 2022–2030. Kestävyyspaneelin keskeinen huomio on se, että kestävän kehityksen kansainvälinen toimintaohjelma (Agenda 2030) on otettu yhdeksi strategian lähtökohdaksi, mutta strategian toimenpiteitä ei nivota konkreettisesti yhteen 17 SDG-tavoitteen tai yksityiskohtaisempien alatavoitteiden (169) kanssa. Lisäksi kestävyyspaneeli huomauttaa, että vuonna 2022 hyväksytty kansallinen kestävän kehityksen strategia tarjoaa kansallisesti relevantin tavoitteenasettelun, jonka kautta kestävän kehityksen kulttuurisen ulottuvuuden toimeenpanoa voidaan vahvistaa. Kestävyyspaneeli pitää tärkeänä erillisen strategian toimeenpanosuunnitelman laatimista, jonka kautta kestävän kehityksen toimeenpanoa voidaan vahvistaa kulttuurin ja kulttuuriperinnön avulla. Paneeli tiedostaa, että kulttuuri ja kulttuuriperintö on eksplisiittisenä mainintana vain hyvin harvassa SDG-alatavoitteessa, mutta voisi tukea periaatteessa kaikkien päätavoitteidenkin toteuttamisessa. Tämä tulisi ottaa huomioon toimeenpanosuunnitelmassa.

Lisäksi kestävyyspaneeli korostaa seuraavia näkökohtia, jotka on esittänyt myös paneelin varapuheenjohtaja Katriina (Leena) Siivonen erillisessä lausunnossaan:

Kulttuuriperintöstrategiassa on hyvää se, että sen toimenpiteitä on linjattu yksilöiden omana ja yhteisenä ilmiönä (luku 5.1.), luonnon ja ympäristöongelmien kannalta (luku 5.2.), oppimisen, osaamisen ja tutkimuksen kannalta (luku 5.3.) ja talouden kannalta (luku 5.4.). Nämä näkökulmat voisivat olla strategiassa vielä vahvemmin näkyvissä läpäisevästi. Kestävän kehityksen ekologisen pohjan ja ympäristöongelmien huomioiminen on tärkeä asia, joten on erittäin hyvä, että näkökulma on strategiassa mukana. Olisi kuitenkin tärkeää ottaa ne siten vielä vahvemmin mukaan, että jokaisessa kohdassa niitä olisi tarkasteltu vahvan kestävyuden kannalta. Nyt tarkastelu on tehty heikon kestävyuden kannalta. Tämä tarkoittaa sitä, että luonnon hyvinvointia ja tarvetta pyrkiä kaikin ihmistoiminnan keinoin takaisin planetaaristen rajojen puitteisiin ei ole otettu tarkastelun lähtökohdaksi, mikä olisi vahvan kestävyuden ominaisuus. Esimerkiksi taloudellista toimintaa ja ympäristöongelmiin vastaamista käsitellään erillisinä asioina eikä taloutta käsittelevässä osuudessa osoiteta keinoja, joilla talouden kielteisiä ympäristövaikutuksia voisi tarkkailla ja tarvittaessa rajoittaa.

Toimintaympäristön analyysissä osuudessa ”Kulttuuriperintö osana kestävää yhteiskuntaa” on mainittu keskeisiä yhteiskunnan muutossuuntia. Niiden joukosta puuttuvat ympäristöongelmat, joihin kuitenkin strategiassa tosiasiallisesti puututaan. Kasvukeskuksista mainitaan tarve sovittaa rakentaminen ja maankäyttö kulttuuriympäristöarvoihin. Tähän olisi hyvä lisätä rinnalle luontoarvot. Teknologian ja digitalisaation yhteydessä olisi myös syytä mainita niiden ekologinen jalanjälki huomioitavana asiana. Kohdassa ”Kulttuuriperintö ilmastonmuutoksessa” tuodaan esille ilmastonmuutoksen lisäksi luontokato. Tämä on erittäin hyvä asia. Eri ympäristöongelmien huomioiminen laajasti on tärkeää tämänkin strategian yhteydessä. Tämän olisi hyvä näkyä myös otsikossa, jolloin se vastaisi sen alla olevaa asiaa ja jäsentäisi näkemään ympäristöongelmat heti kokonaisuudessaan, eikä pelkästään ilmastonmuutoksen näkökulmasta. Tekstissä mainitaan,

että ”kulttuuriperinnöstä ja siihen sitoutuneesta tiedosta on mahdollista löytää kestäviä malleja ja ratkaisuja ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillitsemiseen”. Tämä pitää monessa yhteydessä paikkansa. Kuitenkin pitäisin tärkeänä tuoda esille myös sen näkökulman, että kulttuuriperinnönkin uudelleenarviointi ja -määrittäminen vahvan kestävyyskannalta on tarpeen. Vasta sitä kautta esille löytyvät ne toimenpiteet, jotka tukevat vahvaa kestävyttä.

Vahvan kestävyyskannasta on selvää, että talouden jatkuva kasvu ei ole mahdollista planetaarisia rajoja kunnioittaen. Tämä olisi tärkeä näkökulma myös kulttuuriperinnön taloudellisessa hyödyntämisessä, mistä puhutaan otsikon ”Kulttuuriperintö kestävä kasvun aikakaudella” alla.